

ВАТРА

Ту мене мати породила, солодким молоком кормила, ту хочу жити умирати, де жили мій отець і мати

До уваги цілої нашої громади!

**Просиме в час епідемії звернути особливу увагу
на старше покоління, яке пам'ятат іщи життя
перед вигнанням 1944-1947 років.
Майме на старунку їх здоровля і безпеку!**

**Дякуєме лікарям, медсестрам і шитким людям з
нашої громади, яки діют для рятування хворих
і затримання пандемії в цілим світі.**

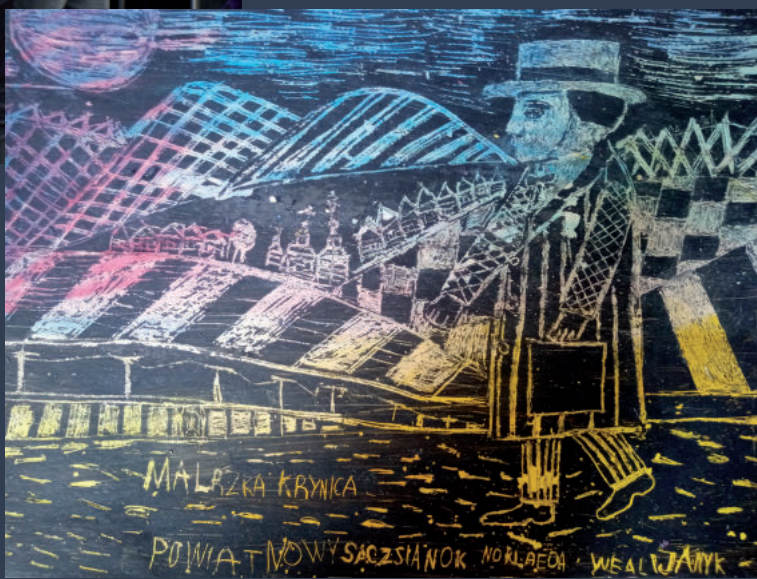
Головна управа Об'єднання лемків

**В осіннім
№ часопису**

**Лауреати
пластичних змагань**

НАЛО, гев ЖДИНЯ!

Містер корона

ТЕКСТ
ЙОГАНІЯ ЛАБІВСКА

На 38 он-лайн Ватрі в Ждині перший раз в історії зорганізували зме інтернетовий конкурс на ватряного містера.

Все таки вибори мають місце медже молодима, яки беруть участь в Ватрі. Того рока наше св'ято не годен був зорганізувати в шторічній формі, та не була то для нас нагода би чисто зрезигнувати з конкурсу на містера!

Зато видумали зме вибори он-лайн.

О кільки кожного рока легко било нагварити дакого до участі в конкурсі - бо знатя який наш конкурс має «клімат», бо є весело, бо дахто міцно просит, бо сут тіж інші річи, яки шитким додають одваги – то юж того рока не било так простенько. Бо того рока бракувало бодай шиткого виже названого. Не лем захочиня учасників било великом задачом, але тіж глядана спонсорів, яки подарують нагороди. До того написаня правил інтернетового конкурсу, сформулюваня регуляміну – бо таки вибори мусять мати свою правну форму. Та шитко подарилося написати. Регулямін консультувала єм з Григорієм Суханичем і Михайлом Притулом. Видумала єм правила і анонси конкурсу, а Емілія Пиж допомогла з пошириньом їх в інтернеті.

І так зачалося чеканя на хлопчисків, яки ради будут взяти участь в нашім конкурсі.

Мушу повісти, же наши нагороди барз міцно заохочали до участі. Едита і Петро Сич з фірми «Окмель» (на них што рока

можна рахувати!) подарували професійни голосники за 1200 золотих. Молочарска фірма «Домінік», властитель марки «Лемковина» передала для нашого конкурсу таблет за 600 золотих і дві камери до авто за 300 золотих кожна. Нагороди барз ня тішат, але найбраже ціню собі приємну і довгорічну співпрацю з Лешком Цемпом – менеджером «Домініка». Катерина і Павло Ціхоні з фірми «ЛемТо»

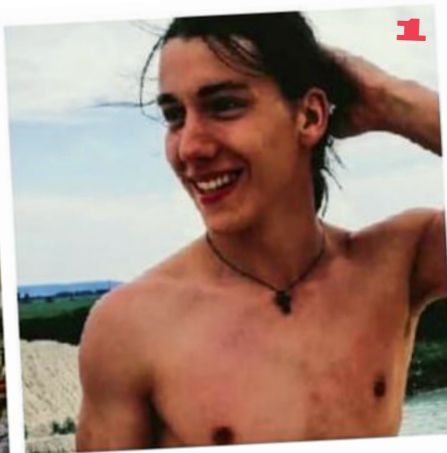
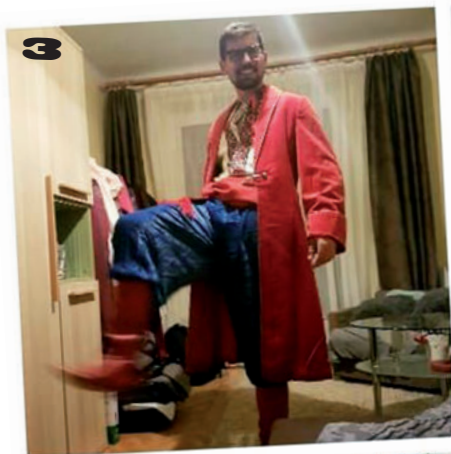
передали тематични кошельки для кожного з учасників. А краківський бар «Балкан» жертвав подарункови бони, яки допоможуть нашим містерам збиткувати в Кракові! Мали ся на чим змагати наши хлопчиска, повідже?

Кусіся чекали зме на першого конкурсанта, та думам же зато, же кожен мусів ся зрихтувати.

Жеби взяти участь треба било переслати фотку в своїм улюбленим обличчю, награня

бесіди «по-своmu» і короткого відео, яке вкаже талант учасника. Вартало чекати. Спомедже присланих зголошинь вибрали зме 4 учасників, яки виповнили вимоги нашого регуляміну. Голосуваня зачалося 11 липня і тирвало 5 дні. Битка ішла медже Ігорьом Василюком, Михайлом Сокачом, Петром Банясом і Олександром Кухаром. През цілий час голосуваня не бракувало емоцій! Поодинокі хлопчиска висувалися наперед в ранкінгу, а кінець-кінців виграв конкурсант, якого дідове з Гирова. Шитки учасники дістали звання відповідаюче тому як запрезентувалися пред ватрянами. Результати конкурсу били сльідуючи:

- 1 місце – Олександр Кухар – Містер корона
- 2 місце – Михайло Сокач – Містер креативности
- 3 місце – Петро Баняс – Містер лемківського гумору
- 4 місце – Ігор Василик – Містер доброй поради

Двох конкурсантів одобрало свої нагороди на фільмовім пляні он-лайн Ватри в Ждині,

обзерайте за мотузком: <https://www.youtube.com/watch?v=VN5cMkTxHU0>. Третій учасник одобрив нагороду на концерті Діканди в «До-сбайці», а нашому Містерови послали зме гонори і нагороду в Україну – допомогла нам фірма «Meest Polska». Пониже можете про-

читати його відоміст до шитких, яки на нього голосували:

„Нарешті прийшли всі призи. Дуже вам дякую! Я дуже задоволений ними. Прикріплюю фото колонок, і ще раз дуже дякую організаторам, спонсорам і Вам. І також вибачаюсь за клопоти, через то, що прийшлося аж надсилати це все через кордон) Гарного вам дня!”

Хочу іщи раз подякувати учасникам за відвагу, нашим спонсорам за щедрість, а шитким котри домогли при «Корона містері» - за їхній час і здібности.

Мам надію, же наступного рока Ватра буде мала таку форму, яку през минулих 37 років. На 39 Сьвято лемківской культури плянуєме вибори пар. Адже рихтуйтеся найкращи і найпремиленьши пари! Конкурс буде, так думам, поєднував традиційну форму з інтернетовом. А як точно буде – дізнатися в відповіднім часі. Я по правді юж не годна-м ся дочекати! Тримайтесь здорово, видимеся наступного рока!

Ждиня, 18.VII.2020

Вручіння містер-нагород під час фільмових кадрів 38 Лемківской ватри

Зміст:

❖ Обкладинка:

-HALO, гев Ждиня: 38 Сьвято лемківской культури «Лемківска ватра» в Ждини на відстань «Halo, tu Houston».

- Лауреати пластичних змагань: праця лауреатки III едиції конкурсу „Лемківщина оком дитини” Юлії Бронішевской з Криниць (I місце)

❖ Фотографії:

Йоганія Лабівска, о. др Аркадій Троханівський, др Анна Барнат, Анна Буковска, Наталія Гладик, Григорій Суханич, Михал Трохановський, Анна Буковска, lemku.lviv.ua, lemko-union.pl, blyzhchedoboga.com.ua, [facebook.com, anktuariumjaworzno.wiara.org.pl/](https://facebook.com/anktuariumjaworzno.wiara.org.pl/)

2 МІСТЕР КОРОНА - Й. Лабівска

4 МОЇ СПОГАДИ ПРО ВАТРУ «ОН-ЛЯЙН» - Л. Гиба

5 МИКОЛА ГОРБАЛЬ - ДО 80-ЛІТЯ - М. Горбаль

7 ПАМ'ЯТАЙМО ПРО ЯВОЖНО - І. Ковалик

8 ІКОНА, КОТРА ОХОРОНЯЄ - А. Вев'юрка

9 МИХАЙЛО ШМАЙДА - М. Роман

12 ЛЕМКІВЩИНА ОКОМ ДИТИНИ - о. А. Троханівський

14 ДИТЯЧА СТОРІНКА - А. Барнат, о. А. Троханівський

16 ДОЧІРНА ЦЕРКОВ В ДОЛИНАХ

16 ПОЛЯНСЬКІ ЮВІЛЕЙ - М. Трохановські

18 ДОРОГА ДО ЛІГНИЦКОГО ЛІЦЕЮ - І. Олійник

20 ВЕРТАЙМЕ ДО ДАВНИХ ІМЕН - А. Вев'юрка

21 О. АНАТОЛІЙ ДУДА-КВАСНЯК - Г. Суханич

22 СПОМИНИ ПРО АНДРІЯ ПІДЛИПЧАКА

24 ІНФО ЗА ЛЕМ ЧАСОМ - В. Шлянта

26 „ТАМ НА ЛЕМКОВИНІ...” У ТШЦЯНЦІ - о. А. Троханівський

27 З МОЙОЙ ПОЛИЧКИ

Мої спогади про Ватру «он-лайн»

ТЕКСТ УКАЧ ГИБА

То перша Ватра без пана Штефана Гладика, людини, завдяки якій зачав єм допомагати в організації Сьвята лемківської культури і сприяти Об'єднанню лемків.
То була перша Лемківська ватра без гості, приятелів чи людей з найдальших куточків світа.

Перша з так невеликим числом виконавців, бо і організаторе і ватряне звикли видіти навіть 50 ансамблів протягом трьох дні фестивалю. І нарешті – то була перша онлайн-ватра, доступна для перегляду кожному в Інтернеті. Перша, яка принесла нам 12 годин трансляції, в тім концертів, стріч і Літургій. Пандемія примусила нас, організаторів, би зме чисто змінили нашу думку на 38 Лемківську ватру. Довгі тижні стрічали зме ся на інтернетових сесіях, реалізували зме поставлени собі цілі, рихтували зме ся до того што ждало нас на кінци той дороги – підтримання

традиції і донесення широкій публіці нашої культури, навіть в так тяжких часах всесвітньої хвороти.

Плян нашої роботи на самому фестивалі тіж бив для ня незвичний, бо треба було стати добрим камаратьми з трансмісійним автотом, 4 камерами і журавльом, який зверху награвав цілу подію. А до того іщи звукорежисери, техніки од світла і оператори камер – шитки під пильним оком голови нашої організації – Григорія Троханівського.

Хвилю мали зме барз нестрятливу, фурт ляло, але попри то то дали зме раду, а особливо наши конферанс'є.

А кед попроситеся о рейтинг і успіх тогорічної Лемківської ватри – одповім же сами можете то перевірити. Хватит лем гвойти на наш канал YouTube і 38 Сьвята лемківської культури не буде мало перед Вами жодних таємниць.

Цікав єм што чекат нас за рік!

Укач Гибга

координатор вечірньої сцени Ватри в Ждині

Велика радіст мала місце 10 жовтня 2020 рока! В грекокатолицькій церкві свв. Петра і Павла в Криничі **свою спільну дорогу зачали Катерина Ковальська і Любомир Кремінський** – довголітні співпрацівники і симпатки Об'єднання лемків і часопису «Ватра». Молодята перед Богом і в присутності весільних гості приобіцяли собі все стояти єдно при другім і стояти єдно о другого. Навіт, а може передошитким, в тим нелегкім часі пандемії.

Бажаме Вам, дороги молодята - кріпкою любови горіючою медже Вами, своїх люди твердо стоячих за Вами, самих лем успіхів і несподіванок перед Вами. Най Ваше спільне життя буде так веселе і кольорове як ден Ваше го віччання!

На многая і благая літа!

Головна управа Об'єднання лемків
Редакція «Ватри»

До 80-ліття

Микола Горбаль народився 1940 р. у с. Воловець на Лемківщині.

У п'ятирічному віці разом із родиною розділив трагічну долю лемків – виселення з рідної землі в УРСР, на Харківщину. Вертаючись «ближче до Карпат», сім'я оселилася на Тернопільщині. Музикант, композитор, поет, у 1960-х рр. організував інструментальний ансамбль «Сонце», який виконував його твори, відмінні від радянського репертуару, створив поему «Дума», в якій висловив свою тугу за незалежністю і свободою України. За це та прослуховування радіо «Свобода» 1970 р. був заарештований органами КДБ та засуджений до 5-ти років ув'язнення і 2-х заслання за статтю «створення та розповсюдження антирадянської літератури». Під час ув'язнення опинився у середовищі колишніх вояків УПА – радянських «зеків»-«двадцятип'ятирічників», а з 1972 р., періоду масових арештів української інтелігенції, став спів'язнем найвідоміших дисидентів – Івана Світличного, Валерія Марченка, Зиновія Антонока, Семена Глузмана та багатьох інших. У таборі виконував важливу роль переписувача документів – мікроскопічними літерами на невеличких клаптиках паперу копіював вирoki, свідчення та спогади радянських політ'язнів, які відтак у вигляді невеличких «капсул» потрапляли на волю – в дисидентський самвидав, на радіостанції «Голос Америки» та радіо «Свобода». Незабаром після завершення першого ув'язнення, в 1979 р. був заарештований вдруге. На цей раз за сфабрикованим звинувачен-

ням у «спробі зґвалтування». За вирокom суду (5 років таборів суворого режиму) опинився в одній із найжахливіших кримінальних зон УРСР – с. Новоданилівка Миколаївської обл., де разом із кримінальними злочинцями працював на гранітному кар'єрі. Під час суду оголосив себе членом Української Гельсінської Групи, продовжував писати на волю.

Микола Горбаль

За добу до закінчення терміну другого ув'язнення, в 1984 р., Миколі Горбалью було оголошене третє звинувачення – «розповсюдження наклепницьких вигадок на радянський лад». Новий вирок – 8 років у таборі особливо суворого режиму та 3 роки заслання. Слідчі робили спробу схилити в'язня до покаяння і співпраці, і тим купити собі свободу, та отримали тверду відмову. Микола Горбаль, як «особливо небезпечний рецидивіст», опинився в с. Кучино Пермської обл., де відбували покарання Василь Стус, Василь Овсієнко, покутник Семен Скалич. Був звільнений 1988 р., у період радянської «перестройки» та «гласності». Загалом відбув у радянських таборах 16 років.

Вийшовши на волю, Микола Горбаль поринає в активне громадсько-політичне життя, прагнучи надолужити втрачений життєвий відтинок. Від вересня 1988 р. він секретар Виконкому Української Гельсінської Спілки. У 1990-1994рр. – голова Київської організації Української Республіканської партії (УРП), у 1990-1994 рр. – депутат Київської міськради. 4 березня 1994 р. обраний народним депутатом України. Працював у Комітеті культури і духовності, був головою депутатської групи УРП, входив до фракцій «Державність», «Конституційний центр», «Народний Рух України». Член-засновник Республіканської Християнської партії (РХП), на Установчому її з'їзді 1 травня 1997 р. обраний першим заступником голови. Від 30 травня 1998 р. – член Центрального Проводу РХП, член Міжнародного ПЕН-клубу від 1986 р.

У 1999 р. з метою підтримки нетрадиційного мистецтва і допомоги непрофесійним митцям-інвалідам та популяризації їхнього мистецтва створив Благодійний фонд «Галерея Богдана» (на честь покійного брата Богдана Горбала). Попри те шліфує своє письменницьке перо. Так, за п'ять років до звільнення з тюрми (у 1983 р.) видавництво «Сучасність» видає збірку Миколи Горбала «Деталі піщаного годинника». В 2001 р. виходить друге видання спогадів «І із 60» (400 с. тексту), а в 2015 р. – насправді епохальний твір, роман пись-

менника «Повернення». Та поза тим – вірші «Придорожня капличка» (1989), спогад-есе «Перстень, знайдений у рибі» тощо. До свого 80-річчя видає «Повість про три дороги».

Найбільшою нагородою у житті Миколи Горбала є те, що Господь зберіг йому життя і здоров'я в тих тюремних умовах, обставинах, де були нелюдські умови перебування. І це усвідомлює, розуміє і доносить кожному, хто хоче і може до цього дослухатися. Звідси і його «Молитва» із «Повісті про три дороги»:

Твоєю волею, Господи, я народився українцем, і цим Ти поклав на мене обов'язок любити народ свій і землю цю, яку Ти нам дав, і край цей, який ми зараз називаємо Україною. То ж у цей важкий час, коли Московія напала на Україну, я змушений, Господи, звернутися до Тебе: «Боже великий, єдиний, нам Україну храни!»

Ісусе Христе, в час, коли демон московської великодержавності заповзвся знищити українство як духовну й культурну спільноту, тільки Ти нас можеш порятувати! Цей слуга сатани, що украв наше ім'я й зухвало привласнив собі історію русів, що на брехні і лукавстві, насильстві і крові збудував свою імперію, тепер хоче позбутися нас, як свідків свого злочину. Сатрапи імперії і не приховують, що тільки винищивши все українство і загарбавши наш край, вони зможуть зберегти свою Імперію Зла. Ім потрібна Україна без українців. То ж не дозволь їм, Милосердний, цього зробити! Нехай воїнство Твоє Небесне буде над нашим краєм і допомагає нам тут на Землі вистояти перед лукавим!

І ще прошу Тебе, Господи: удостой царства Свого Небесного усіх тих українців, що віддали життя своє за край свій, за народ свій, за Україну. Бо ж сказано, що немає більшої любові, більшої заслуги, як віддати життя своє за друзів своїх, за народ свій. Ти ж дав нам, Боже, цю землю, то нехай кожен, хто полюбив її і трудився на ній, хто прикрашав і оспівував її, хто захищав її і віддав своє життя за неї, нехай усі вони удостояться царства Твого Небесного, як ті, котрі виконали Твій Божий заповіт, заповіт любити землю цю і край цей. То ж нехай любов до України стани мірилом відданості Творцеві Небесному, що означало б: любити Україну – це і Бога любити.

То ж нехай у царстві Твоєму Небесному будуть усі ті, корі впродовж нашої історії загинули, оберігаючи свій край від загарбників і грабіжників. Прийми їх, Господи! Прийми, Господи, кожного, хто загинув, оберігаючи Україну від зазіхань демона московської великодержавності. Прийми їх, Господи! Прийми, Господи,

кожного, хто за свою громадянську й національну гідність загинули в концтаборах, на засланнях, у вигнанні, в тюрмах, у неволі, в полоні. Нехай усі вони будуть у Царстві Твоєму Небесному!

Ісусе, як нам зрозуміти, що ворог Бога є також і ворогом України? Бачиш, як цей ворог намагається усякими методами винищити все українське. То нехай у Царстві Твоєму будуть усі гнані і переслідувані за Україну. Прийми їх, Господи! Нехай у царстві Твоєму будуть усі ті, кого супостат замордував, убив, розстріляв тільки за те, що не захотіли зректися свого українства і перейти на бік лукавого. Прийми їх, Господи! Прийми, Господи, й мільйони тих невинних жертв, котрі ворогами України були виморені, як окремих український етнос, голодоморами! Виморені тільки за те, що – українці. Нехай усі вони будуть у царстві Твоєму Небесному! Нехай у царстві Твоєму буде кожен, хто піднявся на захист свого народу, своєї Вітчизни проти супостата і віддав своє життя у цій боротьбі, кожен, хто впродовж життя змагав за волю України! Прийми їх, Господи! А на Небесах, Господи, об'єднай ці мільйони-мільйони душ в єдину духовну спільноту, бо зараз, як ніколи, потрібна їхня єдність на Небесах. Відбери у них будь-який розбрат чи непорозуміння, яке могло у них бути під час земного життя і своєю Божою волею об'єднай ці душі з душами праведників України, святих України, мучеників України, просвітителів українського народу, щоб стали вони там, на Небі, єдиною, потужною духовною силою, котра, завдячуючи Твоїй Божій благодаті, помагала б нам тут, на Землі, вистояти перед лукавим. Щоб спільними зусиллями вони там, на Небі, а ми тут, на Землі, в протистоянні проти злої нечистої сили цим переконали Тебе, Господи, що ми і є Твоїм Божим народом, що ми – той камінь, який свого часу відкинули будівничі і який тепер має стати наріжним каменем у Твоїй будові, Господи!

То нехай же ця молитва, Ісусе, якої Ти свого часу вчив учнів своїх, яку ми називаємо Господньою молитвою, з якою я зараз звертаюся до Тебе, нехай Божественна енергія цієї молитви буде платою за здійснення моїх прохань. Бо Ти сказав – «Просіть, і буде вам дано», то ж прошу Тебе: визволи нас від лукавого, даруй нам перемогу над демоном московської великодержавності, допоможи нам подолати усіх тих московитів, котрі погодилися бути воїнами імперії зла, та допоможи нам зруйнувати цю імперію! Бо тільки з Твоєю допомогою, тільки разом ми зможемо подолати це планетарне зло во ім'я Отця і Сина, і Святого Духа.

Отче наш, що на Небі, нехай святиться ім'я Твоє, нехай прийде царство Твоє, нехай буде

воля Твоя і тут на Землі, як на Небі. Хліб наш щоденний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і захисти нас від усяких недобрих спокус, та визволи нас від лукавого.

Господи, помилуй! Господи, помилуй! Господи, помилуй! Боже великий, єдиний, нам Україну храни! Во ім'я Отця і Сина, і Святого Духа. Амінь.

Дорогий наш Краянине! Велика подяка Вам за Вашу життєву християнську позицію. Лемківська громада щиро вітат за Юбілейним Днем Уродин! Най Пан-Біг завше боронит Вас і Вашу Родину.

Марія ГОРБАЛЬ

— • —

**Благаю вас на скільки можна
Беріть дочок своїх синів
І їдьте з ними до Явожна
Де батько або дід терпів**

В. Шляхтич „Пам'ятаймо про Явожно”

Пам'ятаймо про Явожно...

Коли настає літо, ці слова кожного року закликають нас, вигнанців Акції «Вісла» та наших нащадків, пом'янути жертви цієї жорстокої події. Сотні тисяч виселених, тисячі ув'язнених у Центральному Таборі Праці в Явожні, з котрих майже двісті залишилося у явожнянському лісі, де тихий шум дерев колише їх у вічному сні.

Один за одним проходили сумні, важкі роки. Та ми все пам'ятаємо і не залишаємось байдужими...

... минуло 45 довгих років...

1992 рік

— Головна управа Об'єднання українців у Польщі та Український архів повідомили, що «27 вересня в 11:00 годині у місті Явожні буде відслужена Панахида за упокій душ бла-

женної пам'яті 160 жертв концтабору в Явожні. У цьому таборі в 1947 – 1949 роках ув'язнено близько чотирьох тисяч українців депортованих у рамках акції Вісла».

Допомогли цю скорбну урочистість організувати члени гуртків в Катовицях, на чолі з Петром Львовичем, та Кракові, серед яких були м.ін. Роман Андрухович, Ігор Юзьв'як, Марія і Михайло Шлянти, Тирс Венгринович. У організацію події активно долучилася влада міста Явожна.

Була це надзвичайно важлива подія, адже вона була першою після виселення і згуртувала майже дві тисячі учасників, у тому числі священнослужителів обох наших віросповідань, представників влади України і Польщі. В 1991 році у явожнянському лісі, клопотанням о. Мирона Михайлишина, Тирса Венгриновича та ін. діячів, поставлено березовий хрест. На хресті прикріплено дошку з вирізаними на ній словами: «Очам безумних видалось, що вони померли, а вони тривають у вічності». Багато важливих слів було сказано достойними учасниками першої зустрічі, але я нагадаю, що між іншим, сказав голова ГУ ОУП Юрій Рейт: «Сьогоднішньою врочистістю ми повернули собі ще одне місце національної пам'яті. Їх у Польщі багато, однак цей ліс

ТЕКСТ ІРИНА КОВАЛИК

безсумнівно винятковий. До якоїсь міри, це найважливіший наш цвинтар. Віриться, що приїжджатимемо тут щороку велелюдною громадою».

Так і сталося. Від пам'ятного 1992, кожного року приїжджаємо до цього особливого лісу-цвинтаря, де на малесенькій галявині видніє сім символічних могілок.

Тут 23 травня 1998 року президенти Польщі та України, Александер Квасневський та Леонід Кучма, урочисто відкрили пам'ятник усім жертвам комуністичного терору, які безневинно терпіли, були ув'язненими, катованими та померли в 1945-1956 роках у Центральному таборі праці в Явожні. Пам'ятник поставлено на місці березового хреста.

Організацією щорічних урочистостей до 2003 року займались спільно гуртки ОУП та парафії УГКЦ з Кракова і Катовиць. У 2003 році душпастирем катовицької парафії Успення Пресвятої Богородиці призначено о. Шимона Янковського чину Августіан – з того часу парафія стала повністю самостійною. Катовицька громада (гурток ОУП та парафія УГКЦ) згодом приймає рішення взяти організацію

Явожно, 2012 рік, 65 річниця акції «Вісла», колишні в'язні табору праці, четверта од лівой Ірина Ковалик - авторка статті

віддаємо шану жертвам «ЦОП Явожно» та всіх концтаборів, молимося за упокій їхніх душ, одночасно висловлюємо наше прощення катам та всесильне бажання миру за майбутнє. Молодь, яка щорік численно приїжджає, має нагоду засвоїти живий урок історії своїх рідних, свого народу та інших націй, що невинно терпіли у жорстокі часи ХХ ст. Це урок усвідомлення цінності людського життя, поваги до минулого, розуміння, толерантності, ввічливості.

поминальних зустрічей у Явожні «в свої руки», адже там і територіально знаходиться воно. Так це триває по сьогоднішній день. Майже вся наша громада бере участь у підготовці святкувань, але варто згадати хоча б деяких осіб, або навіть цілі сім'ї, які щорічно виконують ті самі обов'язки. А саме сім'ї Зрадив, Юшаків, Козіїв, Коваликів, Суходольських, Христина Богонюк-Гаювка та наш парох о. Шимон Янковський.

Підготовлення цього, важливого для нас, дійства було б неможливе без прихильності Уряду міста Явожна. Наша співпраця з чудовими людьми, якими є пані Ева Сіделко-Палєчни – секретар міста та президент міста - Павел Сільберт, почалася з першої зустрічі і триває по сьогоднішній день. Розуміння наших проблем, відкритість, сердечність і допомога, особливо пані секретар, є для нас дуже цінними. Поміч та фінансову підтримку, по силі можливостей, надає також ГУ ОУП.

Поминальні Богослужіння в явожнянському лісі проходять рік у рік. Кожних п'ять років святкування є більш урочисті, з більшою кількістю учасників. Вони приїжджають не тільки з усіх куточків Польщі, а й з інших країн. Невід'ємною є присутність колишніх в'язнів табору, яких, на жаль, стає що-разу менше. Завдяки старанням Володимира Середи, кожного року громада гостей з України є більш численною. Протягом цього часу було організовано виставки, зустрічі, доповіді, концерти хорів «Журавлі», «Дударик» та ін. Вже традиційно українські школи, їдучи у Явожно, готують відповідну артистичну програму. Кожного разу інша школа представляє її, вшановуючи тим пам'ять жертв Центрального Табору Праці. Тут, біля символічних могилок,

Запам'ятаймо заклик автора мотто і приїжджаймо до Явожна та привозімо своїх дітей. Ті хто загинули та поховані у явожнянському лісі чекають нас, наших молитов, нашої пам'яті!

— • —

Ікона, котра охороняє наші могили в Явожні

ТЕКСТ АДАМ ВСВ'ЮРКА

Все у вересні одвідуємо і оддаємо честь пам'яті на наших могилах в бувшим концтаборі Явожно. Молимося, запалюємо свічки та покланяючи голову в задумі питаємося Бога: «Чом тут вбито люди лем зато, же билі частином українского народу?» На жаль наши земски думки не в силі вповні однайти одповіді на тото питання.

Але ми повинні мати свідомість, же тоти могили, яки скривают кости помордованих, яки сут ціж в цілім явожнянським лісі, не ут залишени в самоті. Су тони під покровом-опіком ікони Мати Божой Неустаючей Помочи, яка є патроном міста Явожна.

Ікона має виміри 54 на 41,5 сантиметрів. Зовут єй іконом Мати Божой Неустаючей Помочи, або Матірью Божом Терплячом. Автором подібно мав биті монах-василянин С. Лаззаро.

Мати Божа Неустаючої Помочи в Явож-
нянським Санктуаріум

Докладні не знаме колі їй написано - деко-три науковці твердят, же в IX століттю на остро-ві Крит, а інши же в XII століттю у Візантії, а деяки навіт же ікону вкрадено з лаври Хілян-дар на сьвятой горі Атос. Як повідат легенда, до Європи привіз ікону барз богатий купец. В часі той подорожи, колі плинув корабльом над море прийшла страшна буря. Купец витягнув ікону і вшитки на кораблі почалися до ньой молити та просити о поміч. Мати Божа з ікони вислухала молитов та врятувала корабель. Колі купец доїхав до Риму передав ікону до костела сьв. Матея. В часі наполеонь-ских воєн ікона загинула. Однайшов єй до-перва по веце як 50 роках монах-редемпто-рист о. Михайло Мархі. В 1865 році папа Пюс IX передав ікону для ордену редемптористів. 23 червня 1867 рока ікону коронувано. Ікону Мати Божой Неустаючої Помочи ча-сто можеме видіти в церквах на Лемківщині. Вона біла, є і буде частином нашої традиції, і навіт гнеска лучит християнській сьвіт сходу і заходу. А кед іщи знаме, же є опікунком мі-ста Явожна - тим барже є наша. Пам'ятаймо на того.

ТЕКСТ проф. МИХАЙЛО РОМАН

Михайло Шмайда

(3 нагоди 100-річя від дня народження)

Михайло Шмайда безперечно належить до числа найбільш талановитих післявоєнних українських письменників Словаччини. Жаль, свій талант не зміг розвинути на повну силу внаслідок політичних подій, які настали в нашій країні після 1968 року, коли йому було заборонено друкуватись і працювати в Му-зею української культури у Свиднику.

Михайло Шмайда народився в бідній селян-ській родині 02.11.1920 року в Красному Броді Міжлабірського району. Родина жила в тяж-ких соціальних умовах. Батько скоро помер і мати мусила прогодувати 4 дітей, тому до роботи залучала й малих дітей. Мати працю-вала на своїх клаптиках землі, а Михайло змалку мусив пасти корови свої і багатих селян та допомагати матері на полі. Але мрія стати хоча б учителем не покида-

ла його ані тоді. Закінчив мештянську школу, але для дальшого навчання не було грошей. Цікавився історією Краснобрідського замку, радо слухав старших людей, які розповідали різні легенди, розповіді, пісні, казки та й сам пробував уже у школі списувати свої спосте-реження, почуття і погляди, але прийшла війна і всі плани рухнули. Був навіть на примусових роботах в Німеччині, звідки йому вдалося втекти і повернутись додому. Довоєнне село своєю мораллю, звичаями і неписаними законами формувало його характер, погляд на життя, його менталітет, почуття справедливості, потребу боротись за добро, красу, які не покидали його потім усе життя.

Новий етап у житті у Михайла Шмайди на-став після 1945 року. Став урядовцем у Гуменному, але ця робота не була йому по смаку, не відповідала його внутрішньому духовному складу, його бунтарській душі, не хотів стати бюрократом і служити «новим панам». Коли розпочав свою роботу Музей української культури в Міжлабірцях, то з ра-дістю перейшов туди працювати. Радів, що може записувати різний усний фольклор – пісні сучасні й історичні, казки, легенди, різні

оповіді тощо, в яких знаходив народне багатство, історію, мрії, тугу людей жити вільно. Завдяки тому мав змогу ще ліпше пізнати життя, мислення, мораль і прагнення селян під Бескидом до свободи, соціальної і національної рівності. Все це пізніше виявилось різною формою у його власних художніх творах.

Першими художніми пробами Михайла

Шмайди були вірші і казки, які друкував навіть у часописі «Колокольчик-Дзвіночок», або в газеті «Пряшівщина» тодішньою російською мовою пряшівського типу. Їх успіх заохотив його до написання перших прозових творів. Було треба мати велику відвагу, щоб приступити до написання без якоїсь теоретичної чи практичної підготовки чи начитаності творів видатних письменників світової літератури повісті «Паразити» (1953 р.) та й ще літературною українською мовою, яку ніколи у школі не вивчав. Опанував її самотужки, як і більшість його ровесників наших письменників. Та вона не давалась йому тяжко, досить було використати говірку

навколишніх сіл Міжлєбського округу, яку добре знав. В повісті на повну силу виявилось його сильне соціальне відчуття та боротьба за справедливість. Михайло Шмайда у повісті вперше поспробував зобразити гострі соціальні протиріччя довоєнного села, коли багаті – куркулі (як один

із героїв - Жайло) безбожно експлуатували, переслідували, морально принижували та й знущались із бідних селян. Робили це тому, щоб ще більше збагатіти. Для того використовували різні політичні партії, гроші, підкупи, уряди, посади і так здобували нові землі і дешеву робочу силу. Бідняки (як Шпанько) шукали допомогу у партизанів, інших антифашистів та навіть комуністичної партії. Багаті зуміли і після 1945 року проникнути у партії, установи і надалі багатіти. Михайло Шмайда

село зобразив так, як його знав і бачив. Село до війни і після неї ще довго було розділене принаймні на два табори. Письменник зобразив протиріччя між ними і їх носіїв так, як тоді вимагалось, з класових позицій, та чорно-білими фарбами, не вникав у психіку, душу людини, не шукав мотивів окремих персонажів, не турбувався зображенням їх мотивації тощо. Сьогодні можемо лише гадати чи це був брак літературного досвіду автора, або вимога тодішньої політичної і літературної ситуації, або втручання редакторів у текст повісті. Але і так повість можемо разом з декотрими нашими дослідниками його творчості вважати найбільш вдалим твором тодішньої нашої прози.

Поїздки за записами фольклору дали йому багато матеріалу для художнього зображення побаченого. Так з'явилась збірка оповідань «В'язка ключів» (1954), яка складається переважно із соціально спрямованих і відносно вдалих психологічних та й сатиричних ма-

люнків-оповідань. Їх будова, мова, стиль, драматичне напруження, психологічне проникнення в душу окремих персонажів, сатиричне і критичне зображення, дає нам право сказати, що Михайло Шмайда зробив виразний крок вперед у художньому осмисленні і зображенні окремих проблем.

Михайло Шмайда

Можемо назвати цілий ряд вдалих оповідань, як «Смерть старого Івана», «Останній сніг вівса», «За панських часів», «Син», «Жандармські помії», «Маленький Штефанко». «Пані вчителька», «Товариш» та інші. Оповідання здебільшого правдиві, читач повірить, що таке відбулось. Оповідання мають здебільшого простий сюжет, автор вдало і функціонально використав пейзаж, побут і місцеву українську говірку у мові персонажів. Читач переконається, що подія відбувається саме в його

рідному селі, що знаходить серед літературних персонажів свого сусіда чи іншого знайомого.

Обидві книжечки можна вважати підготовкою для написання широкого епічного полотна - роману «Тріщать криги» (1957). Автор спробував вже панорамно зобразити гострі соціальні, моральні, політичні і конфесійні протиріччя нашого села в період, коли воно після 1948 року мінялося із старого, затурканого на модерне село, коли ламало старі традиції мислення, моралі, господарювання і виникали нові, але з трудом, зі значним опором старих сил і політичних структур, коли мінялися пріоритети життя, політичні партії тощо. Все проходило гостро і автор намагався їх відтворити якомога правдиво в силу свого таланту. Його симпатії були на боці того нового, що родилося в нашому селі. В романі виступають різні соціальні прошарки – сільські бідняки, багаті, учителі, священники, політики, шпіони, зрадники, хамелеони тощо. Показав, як сильно і болюче відбувався цей процес, коли тріщали старі криги моралі і зароджувалися нові плани. Кожна постать відносно добре охарактеризована, хоч не завжди достатньо психологічно і логічно вмотивована її поведінка чи позиція. Але в цілому роман вийшов успішно. Не дивно, що роман було перекладено на словацьку мову під назвою „Púkajú ľady“ (1959). Він довго був першим і єдиним романом на таку тему в словацькій або чеській літературі. Роман навіть став основою для написання сценарію, але до його екранізації чомусь не дійшло. (...)

Михайло Шмайда продовжував розпочатий шлях і надалі писав велику прозу. У 1965 році видав першу книгу задуманої трилогії «Лемки» під назвою «Корчмарський слуга». Дальші книги йому вже не вдалося написати, бо 1968 року прийшли війська Варшавського договору та окупували нашу країну, проти чого М. Шмайда гостро протестував і це коштувало його заборону друкуватися і працювати в Музею української культури, та ще виключено його із Спілки словацьких письменників та усього культурно-національного життя тодішньої Чехословаччини.

В першій книжці автор зобразив соціальні, моральні і національні конфлікти, які мали місце на початку 20 століття в нашому селі. Центральний персонаж Юрко Голод - носій селянської моралі, своєрідний бунтар, який не задоволений своїм соціальним становищем, усвідомлює, що далі так не можна жити, бажає зміни, він весь час у конфлікті, але ще не знає яким шляхом її здобути. Цікавий конфлікт у корчмаря, священника Бігарі, старого Голода та інших, які автор більш -

менш вдало зобразив і розв'язав. Автор в цілому вдало використав пісні, звички, побут наших людей під Карпатами, які не лише надають характер твору, але й функціонально діють на читача. Правда, іноді вони завантажують текст. Розуміємо, що автор закоханий у нашу пісню, що наші люди з піснею вітають народження, хрестини, весілля і похорон людини, що протягом життя виражають в них свою радість чи біль. Правда, як на мене, місцями втратив міру їх використання. Письменник показав багатство української мови, її говірок, силу і красу української пісні. Не всі сприйняли таке зображення нашого життя.

Після виходу повісті «Роз'їзди» на довгих 30 років, коли був саме у творчому злеті, М. Шмайда літературно відмовчався, бо йому було заборонено друкуватися. Щоб прогодувати родину, щодня їздив поїздом на роботу більше ніж 100 кілометрів у Требішов. До літератури повернувся аж після 1990 року, коли перемогла «ніжна революція» і видав раніше написані оповідання під назвою «Таємниця ебенової шкатулки» (2000), старші фольклорні записи «А іші вам вінчую...» (1992), «Колискові пісні» (1993) та «Балади» (Мюнхен, 2015).

З останніх літературних творів М. Шмайди особливу увагу заслуговує психологічна повість «Розколота душа. Сповідь шизофреніка», яка вийшла у видавництві Зерна (Париж-Львів-Цівкау, 2004). Це незвичайний твір не лише в доробку М. Шмайди, але й в нашій літературі взагалі. (...)

Твори і діяльність Михайло Шмайди були оцінені міжнародними преміями, а саме ім. Богдана Нестора Лепкого та Премією Європейської унії мистецтва (перший і поки що єдиний письменник зі Словацької республіки) та державним орденом «Прібінов кріж III. ступеня» (ніхто з русинів-українців Словаччини такого ордену не одержав).

Таким є літературний доробок Михайла Шмайди. Ми ще повністю не усвідомлюємо, що він і як написав, скільки того фольклорного матеріалу записав, який неоцінимий духовний скарб нашого народу принесла нам творчість Михайло Шмайди. Ми не згадали його суспільну, навіть політичну роботу, його боротьбу і вболівання за українську національну справу, за демократію, справедливість і дружбу з великим українським народом. Він був, може, для декого карпатським русином, але духом, серцем і розумом був русином – українцем історичної та сучасної України.

«Лемківщина оком дітини»

лауреати III едиції конкурсу

Закінчилася III едиція конкурсу «Лемківщина оком дітини». Об'єднання лемків юж од 3 років запрашат діти малювати найкращи краєвиди і місця з Лемковини і пізнавати нашу землю. В тім році прислано веце як 60 праць-малюнків. Жирі конкурсу: д-р Анна Барнат та Емілія Пиж вибрало найкращи праці і признало головни місця і виріжніня. Відповідальними за проведення конкурсу били д-р Анна Барнат і о. д-р Аркадій Троханівський.

Представляме лавреатів конкурсу в двох вікових категоріях:

I категорія для діти віком „0 – IV” : «Лемківщина оком дітини»:

I місце: Патриція Бучиньска - Висова

II місце: Михайло Харидчак – Перемишль

III місце: Магдалена Сьвятківска – Криниця

Виріжніня:

Наталія Сьвятківска – Криниця

Єва Трухан - Висова

Анна Колак – Висова

Вікторія Пеньонжек - Висова

Марія Чухта - Висова

Тетяна Чухта - Висова

Адріян Бучиньскі - Висова

Мая Пеньонжек - Висова

Емілія Крайнічин – Ганьчова

Ганна Сидор – Пралківці

Миколай Сидор – Пралківці

Ганна Буковска – Лігниця

Юлія Буковска – Лігниця,

Юлія Ющак – Ленжица

Тетяна Сьвятківска - Криниця

Наталія Бачик – Перемишль

II категорія для діти віком „IV – VIII”: «На туристичних шляхах Лемковини»:

I місце: Юлія Бронішевска – Криниця

II місце: Кароліна Пустулка – Брунари

III місце: Александра Карляк - Висова

Кароліна Пустулка – Брунари

Виріжніня:

Беріта Роман - Висова

Зузанна Баран - Висова

Магдалена Судик - Висова

Сабіна Жаба - Висова

Емілія Завіла – Брунари

Юлія Завіла – Брунари

Домбрувка Дардзінська – Ганьчова

Ванда Дардзінська - Ганьчова

Юстина Хрущ - Ганьчова,

Вікторія Сьвятківска - Мохначка Нижня

Оксана Сьвятківска - Криниця

Івона Харидчак – Перемишль

Дякуєме барз вшитким дітям, яки взяли участ в конкурсі.

Дякуєме тіж вчителям, родичам і опікунам, яки допомагали учасникам присилати праці.

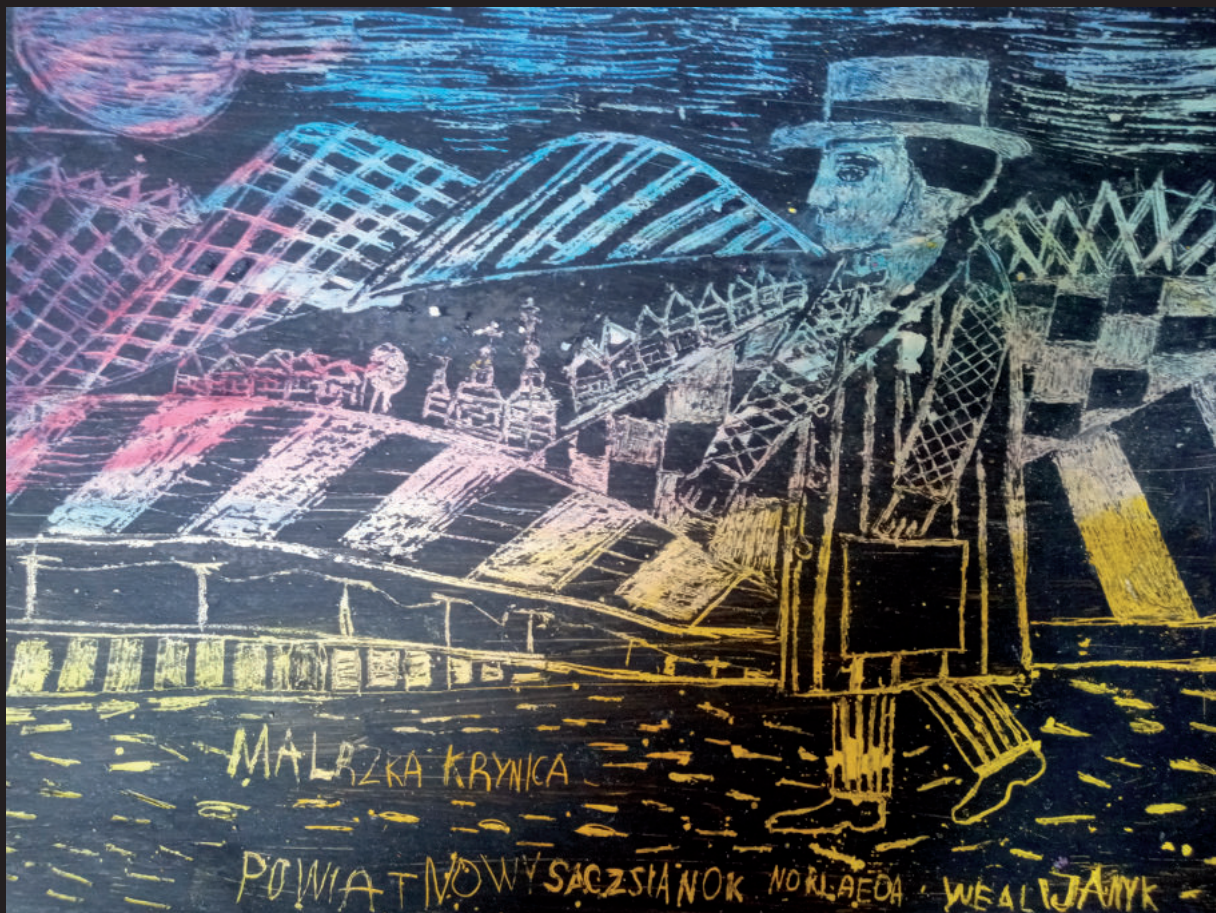
**Нагороди дітям подарувала:
Лемківска освітня фундація
ім. Івана Криницького з Устя Руского.**

Просиме до наступной едиції нашого конкурсу. Най Лемківщина і ей краса лучит нас вшитких розсіяних по світі, а діти най оповідають о рідній лемківській землі своїма малюнками.

Патриція Бучинська - Висова

Юлія Бронішевська – Криниця

1. ОСІН (Богдан-Ігор Антонич)

Дозрівають довгі дні, як ярі яблука,
лине листя з лип,
плине воза
скрип,
коло лісу колом ллється вигук зяблика*.

Палиться під захід сонця неба палуба,
от отара в отаві,
сизі мряки
сиваві,
в яслах яру ясний ястер ятрить яструба.

П'яне піано на піаніні трав
вітер заправ.
Спіють дні все менші,
нерівні,
п'ють по півночі півні
і
ості, осокори*,
рій ос
і
ось
вже осінь
і
о
осінь
інь
нь.

ЗРИХТУВАЛИ:

АННА БАРНАТ
о. АРКАДІЙ ТРОХАНІВСКИЙ

Дитяча сторінка

2. Осінний ребус

ТЯ

Пам'ятайте, же тото зв'язу називаємє тіж «лишка».

* зяблик – зіґба; осокір – тополя чорна

3. Што наша Гануся робит госени?

Поглядай на спацери осіннього листя.
Посмотр, листя має різни кольори і форми.
Зроб з них своє улюблене зв'язу! Потрібний
лем папір, клій і кус креативности!

Ганя Баюс, 3 роки, Зубжиця Вижня

4. Покольоруй образок осінніма кольорами!

5. Яки гриби збераш з бабцьом в лісі?

Впізнай разом з бабцьом і дідом
лісови гриби. Підпиш їх відповідніма
назвами.

6. Бо по осени придет зима...

Вшитки - і діти, і родиче – можут зрихтуватися
до праздника сьвятого Миколая.
Пропоную представліня о сьв. Миколаю:

Святий Миколай – 2020

Особи: Ведуча, 1 Ангел, 2 Ангел, Дитина I,
Дитина II, Дитина III, Дитина IV, Дитина V.

Дочірна в Долинах

Юж черговий раз, в четвер 16 липня 2020 рока служилася греко-католицька Божественна Літургія в церкві Різдва Пресвятої Богородиці, яка знаходиться у присілку Долини (тепер «Шимбарк-Вулька»). До вигнання наших люди церков в Долинах була дочірною для парохії в Білянці. Торжество очолив о. Павло Добрянський, парох Олави, Єльча-Ласковіц і Олесниці.

З нагоди того свята до села прибули давні жителі Долин і їх нащадки, які живуть в Олаві, Єльчу-Ласковіцах та Гожові Великопольським. В події взяли тіж участь місцеві римо-католицькі мешканці.

По Божественній Літургії, при кресті на прицерковнім цмонтері відслужено панахиду за упокій душ там спочилих і шитких мешканців Долин.

На закінчення шитки зустрілися на прицерковнім майдані при спільній ватрі і печеню ковбас. Святкування в Долинах відбувається традиційно в третій четвер липня (четвер перед Лемківском ватром в Ждині)

До стрічи наступного рока!
Організаторе

Полянські ювілей

ТЕКСТ МИХАВ ТРОХАНОВСКИ

Того рока припадат 200 річниця збудування остатньої церкви в Полянах коло Криниці.

Остатньої, бо перше була тиж церков в Полянах, але правдоподібно згоріла.

Перша церков могла бити збудована в році 1667 і стояла при старим цмонтери. Тоту част села давно називано «Галиківком», гин недалеко в 20 столітю стояла хижа Ваня Вархоляка. В році 1820 церков збудовано на ґрунті Малиняків. Обі церкви були греко-католицькі, бо в Полянах не було православних вірних.

З нагоди 200-літя в полянські церкви сьв. Архистратига Михаїла, в котри гнеска моляться римо-католики, правилася греко-католицька Служба Божя. Одправено тиж панахиду на старим цмонтери. Діялося тото 16 липця 2020 рока, ден пред Лемківском ватром в Ждині.

Розпис церковного хору в підкриницких Полянах

Дякую єгомосьцьови митратови Іванови Піпці, криницькому парохови, особливо за полагодження позвоління в береского ксьондза. Подяка належитися тиж єгомосьцьови д-р Аркадійови Трохановському, потомкови виселенців з сусідних сіл Брунаря і Вафка, за співслужиня і виголошену проповідь. Дякую вшитким котри взяли участь в події: полянянці, вафчанкам, клемківчанови, потомкам з Полян, Береста і інших сіл, а тиж хористкам з Криниці.

Написано західнолемківским піддіалектом.

Ведуча (запрашат
вшитких)
Коли сьвятий Миколай з
небес на землю приходить,
в кожній хижі вшитки на
Нього разом чекают.

Ангел 1 (входять Ангели)
Слава Богу, мир в тій хижі.
Ми посланці до вас з неба.
В нас така потреба,
хцеме знати, чи сут у вас
побожни діти?

Ангел 2:
Чи слухаються родичів, до
роботи не лїниви?
Чи Церкви не минають? І чи
до Бога ся приміляють?

Ангел 1:
Гнеска настав ден
сьвятковий,
ходить сьвітом Миколай
сьвятий,

Ангел 2:
Там де в серцях спокїй,
радїст,
Не омине Він жодной
дітини.

Дитина 1:
А што принесе нам
сьвятий Миколай?

Дитина 2 :
А кожному Він дари
приносить?

Ангел 1:
Лем тим вшитким, што
добро робили.

Дитина 3:
Чи Він дари лем приносить?
Може палицю принесе,
тим хто бив недобрим.

Дитина 4:
Нї, ми тут вшитки чемни
діти, ми ся вчили і молили,
і ся добрим словом
подїлили.

Ангел 2:
А што знате про сьвятого
Миколая?

Дитина 1:
Він митру з хрестом на
голові носив.

Дитина 2:
Він доброго барз дуже
робив.

Дитина 3:
Милосерним бив для
ближних.

Дитина 4:
Бідним і сиротам помагав.

Дитина 1:
І молитву до Бога за
вшитких заносив.

Ведуча:
Сьвятий Миколай ходит од
вікна до вікна, заглядає і

питає де в родині добра
дітина.

Дитина 2:
Ой, жеби сьвятий Миколай
лем о мї не забив, бо я цілу
ніч не спав і його виглядав.

Дитина 3:
А я повім так: сьвятий
отче Миколаю, лем
нашої родини і Церкви
не оминай, заход до нас
бодай на хвилю, і вшитким
дітям радїст подаруй.

Дитина 4:
А я повім іщи так: сьвятий
Миколай вчит нас
бити добрими, любити
ближнього і взаємно собі
помагати. Він вчит нас бити
сьвятими.

Дитина 5:
Вшитко затихло на дворі,
вшитки виглядають Миколая,
того нашого чудотворця.
Тихо, тихо, посмотрте, хтоси
їде до нас!

Ангел 2:
Сьвятий Миколай вшитки
діти добрі знає і їм дарунки
роздає... а ми за то разом
пїсню засьпїваймо..

Пїсня: (вшитки разом
сьпївають пїсню. Приходить
до них сьвятий Миколай)
О, хто хто Миколая любить...

----- ● -----

*З нагоди ювілею - 85 років життя
пану МИХАЙЛУ ДУДИ
жичиме добра, здрав'я та радості!
Дякуємо за Вашу працю для добра лігницької школи
та для цілого нашого народу!
Ви є для нас свідоцтвом віри, надії та любові
до рідної Церкви та традиції. В Ваших ділах все
жива є краса лемківської Фльоринки і багатство
української культури.
Хай Господь Бог дарує Вам многії і благії літа!*

Дорога до лігницького ліцею

Моя дорога життя почалася з народження у сім'ї Івана Григоровича Олійника і Емілії з дому Фесьо в бойківському селі Творильне, у повіті Ліско. Село було велике, понад 300 хат. Мій батько дійсно був олійником і до нашої хати за олієм прибували люди з далеких сіл. Було весело і гамірно.

Напередодні виселення батька арештували, скатували і заслали у концтабір Явожно. Як дитина бачив я і пам'ятаю повернення батька з Явожна. Сили в нього було стільки, щоб раком переступити поріг понімецької хати в Котові біля Лідзбарка Вармінського. До весни 1948 року батько одужав і почав господарювати. Сіяв льон і цукрові буряки. Рвали льон і пололи буряки дівчата з Творильного а вечорами співали так, що «груди розривались» від туги за нашими Горами.

Ходив я до початкової школи в Котові. Мої батьки вечорами ходили на курс для анальфабетів. Я раніше читав українську читанку привезену з Гір. Ще до того як я навчився читати по-польськи.

Моя сестра Пелагія закінчила I клас педагогічного ліцею у 1954 році, коли-то помер мій батько. Осталася мама з семеро дітьми. Старший брат Василь не закінчив сьомого класу, бо пішов за плугом в поле. Настав червень 1956 р., сестра Пелагія брала участь у народних зборах в Лідзбарку. Люди ставили питання повернення на прадідівські землі, відшкодування втрат, навчання рідної мови. Після закінчення педліцею моя сестра взяла участь у вчительських курсах у Медзешині і Києві. Привезла додому українські книжки і співала пісень з далекої, та все серцю близької України. Я захотів іти її слідом. Я також закінчив лідзбарський педліцей. Цей ліцей раніше закінчила Ірина Снігур і Степан Козак. У цій школі навчалось багато нашої молоді і вчителі були готові готувати вчителів української мови. Була багата українська бібліотека, про яку мені сказала вчителька російської мови. Майже половина вчителів закінчила Львівський університет. Знаменним фактом було святкування 150 ліття з дня народження Тараса Шевченка у цій школі. Я читав «Заповіт» українською мовою. Друг з мого класу Альфред

Ружанський приготував прекрасну доповідь про Шевченка. Була пісня «Рушничок» у виконанні товаришки під акомпанемент професора Яна Мартовича, який грав на скрипці, а я грав на гітарі. Мої студентські роки перейшли на україністиці у Варшавському університеті в роках 1965-70. На першому курсі було нас дев'ятеро студентів: Міля Лучак, Ольга Вербова, Анастасія Марин, Анна Керкош, Роман Галан, Богдан Гнатюк, Ігор Гулявий, Василь Назарук і я – Іван Олійник. На третьому курсі був Михайло Шумада, а на п'ятому Степан Бень, Михайло Баранович. Усі згадані особи кровно зв'язані з нашою долею і працювали на українській ниші і дехто надалі активний. Світлиця УСКТ на вул. Черняківській була для нас місцем для нашої громадської активності. Співали ми майже усі в мішаному хорі, яким диригував знаменитий диригент Йосиф Курочко, бувший член львівських «Ревелерсів», композитор прекрасних пісень - «Ноктюрн», «Одарка», неперевершених хорових обробок народних пісень, в тому числі і лемківських.

10 червня 1966 року у Жидівському театрі в Варшаві проходив ювілей 10 ліття УСКТ.

Виступили самодіяльні хори з Любліна, Гданська і Варшави. Йосиф Курочко з усіх хорів зібрав чоловічий хор і заспівали ми лемківську пісню «Вшитко мі водичка забрала». Вперше заспівали тоді «Закувала та сива зозуля» П. Ніщинського. У варшавській домівці УСКТ зустрічали ми прекрасних, відданих людей, яких не забувається. Богдан Боберській, Люба і Анатоль Кобеляки, Віра Коник, Адам Купич, Леся і Ярослав Полянські, Остап Лапський, Наталья і Іван Кравчуки, Володимир Денесенко, Олег Пушкар, Леся Рибчак, Анна і Юрко Рейт, Ірина, Олександр і Юрко Хіялки, Юліан Підлуський і багато інших. До Варшави їхали на засідання головного управління УСКТ діячі з усієї Польщі. Після дебат у домівці було цікаво зустріти чудових людей, як Федір Гоч, Ярослав Юрчак, Павло Кремінський, Богдан Сютрик, Степан Лемішко і багато інших людей. Всі вони своєю працею творили основи для нашого життя після вигнання з Рідної Землі. Дружня атмосфера кріпилася у вивчанні пісень. Співали ми часто при відкритих вікнах у гуртожитку на вул. Кіцкого. Приємно було помітити, що інші мешканці відчиняли вікна, щоб нас послухати.

Пам'ять втішає те, що ми, студенти варшавської україністики, були організаторами і учасниками двох студентських наукових сим-

позіумів у Варшаві в літах 1968 і 1969, які були присвячені Тарасу Шевченкові і Іванові Котляревському. Метою була інтеграція українського студентства у Польщі, його національне виховання. Багато в цьому напрямку діялось потім, коли молодь організувала рейди по Карпатах. Закінчилися наші студентські роки, пішли ми у життя. Василь Назарук і Ігор Тулявий пішли в науку, Богдан Гнатюк і я в лави УСКТ, потім у шкільництво. Роман Галан і Анастасія Марин у редакцію «Нашого Слова». Міля Лучак приєдналася до педагогічної справи ще й як поетеса.

Працював я з квітня 1971 року у Головному правлінні УСКТ як інструктор світлицевої справи. Взяв я участь в організації українського фестивалю у Варшаві в театрі на Повіслі у 1971 році. Бойківська капеля «Сусідойки», моя фольклорна знахідка, виступила з великим успіхом і відкрила перспективу свого існування на довгі роки. Найбільшим досягненням цього фестивалю був виступ чоловічого хору, який організував Ярослав Полянський із зведених чоловічих хорів Варшави, Гданська і інших колективів. З хором співали Володимир Денисенко і Бернард Ладиш - співаки Варшавської опери. Виникла думка заснувати чоловічий хор і був я учасником його творення.

В лютому 1972 року відбувся перший табір хору в Сьрудборобі, а перший концерт хору 28 лютого 1972 р. в Музичній академії ім. Ф. Шопена у Варшаві. Протягом двох тижнів вивчили хористи репертуар і чудово його виконали на концерті.

Про хор пішла слава далеко поза межі Польщі. Левко Лук'яненко про хор довідався в таборі Гулагу і сказав: «Якщо українці після депортації з Рідної Землі були в силі організувати такий славний хор, то наш народ ніхто не здолає.» На весні 1973 року у Гданську хорові надано ім'я «Журавлі». Проспівав я з «Журавлями» 25 років.

Від 1 вересня 1972 року працював я у IV Загальноосвітньому ліцеї в Лігниці. Праця в гуртожитку дала мені змогу допомагати діяти шкільним колективам. Моя участь в хорі «Журавлі» викликала бажання серед учнів стати членами цього хору. Вже другий наш випускник диригує хором «Журавлі». Диригував хором Ярослав Левків. Тепер диригує Ярослав Вуйцік. Нашими випускниками є хористи: Орест Вервун, Анатоль Лич, Володимир Мокрий, Степан Качмар, Петро Котовський, Степан Ющак, Юрій Сулим, Володимир Кухарик, Іван Дуда. В хорі співають сьогодні також сини хористів. 48 років пережив я у Лігниці і це заслуговує на окрему статтю. (Далі буде)

Спростування інформації про пожертву ЛФ у пам'ять с.п. Стефана Гладика

В 3 числі часопису «Ватра» за 2020 рік помилково надруковано інформацію, що замість квітів на похорон Стефана Гладика суму 1468 золотих передало Об'єднання лемків Канади. Ці кошти передала Лемківська фундація у Канаді, яка є просто фундацією. Вона є окремою одиницею, яка не веде суспільної діяльності і не є частиною Об'єднання лемків Канади, яке є суспільною організацією.

Корпорація Lemko Foundation - Лемківська фундація зареєстрована Федеральним урядом Канади 2 вересня 2014 року як неприбуткова благодійна фундація заснована з метою сприяння збереженню, розвитку, вивченню та дослідженню історії, літератури, культури, мистецтва та традицій українців-вихідців з Лемківщини та канадців за походженням з Лемківщини.

Основною метою Лемківської фундації є просування освітньої і громадсько-корисної діяльності шляхом надання допомоги установам, організаціям і окремим особам у збереженні лемківської спадщини, культури та історії в Канаді та на рідних землях, а також культурних і духовних цінностей предків.

Корпорація здійснюється на основі благодійної діяльності та без мети наживи для її членів. Будь-який прибуток або інші фінансові нашоування в корпорації використовують для просування цілей фундації. Бенефіціарною групою фундації є громадськість у широкому значенні.

Екзекутива ЛФ:

Голова: Стефан Мерена, заступник: Євген Ладна, Секретар: Ніна Маслей, Скарбник: Іван Васьків

Рада Директорів:

Голова Ради Директорів: Адам Стець

Члени Ради Директорів:

Іван Васьків, Йосиф Войтович, Богдан Демкович, Роман Євчинко, Іван Значко, Євген Ладна, Ніна Маслей, Стефан Маслей, Стефан Мерена, Андрій Полянський, Юрій Полянський

За помилку перепрошуємо.

(Ред.)

ТЕКСТ АДАМ ВСВ'ЮРКА

Прокіп

Гнеска хочу приближити Вам ім'я, яке носило двох святих, єден з них бив барз близький нашій східній і слов'янській традиції. Ім'я Прокоп чи Прокіп є часто на пам'ятниках на цмінтерях, або чуєме го на Панахидах чи інших моленнях за усопших – хоцки гнеска ніхто юж не дає того імена дітям. Ім'я Прокіп має

в собі велику красу і довгу історію. Кус може призабиту, та власні зато рихтувани сут статті в циклю «Вертайме до старих імен» - би пробудити пошану до імен наших предків.

Зачну о святим Прокопі для нас ближчим - бо з Чехії. А бив то Прокіп зо Сазави. Він народився десі коло 970 рока а гмер 25 березня 1053 рока в чеським місті Сазави. Тот Прокіп бив чеським монахом-пустельником та створив першу венедиктинську лавру в Сазаві, в котрій бив опатом. Родичами святаго билі Віт та Божена, мудри і добри люде, котри старалися о його осьвіту. Школу скінчив в Празі на Вишеграді, там тіж бив висвячений.

І гев на кус хочу ся сперти. Повернеме коротко до Велькоморавского князівства, в яким велику роль відіграли діяня свв. Кирила і Мефодія. Князівство обнімало ціж наши Карпати. В державі тій зийшліся дві Церкви - іщи не поділені східня і західня.

Кирило і Мефодій прийшли на Мораву в 863 році на запрошіння князя Ростислава. Створили староцерковне писмо називане гяголицьом. Святи переклали на староцерковну мову Біблію та інші святи писання, што допогло вкоренити християнську віру в наших Карпатах. В тій державі стріліся не лем дві церкви, але і дві культури: східня і західня котри мали зв'язок зо собом, але і ціж своєрідні ріжниці. Десі в 884 році князьові Морав Ростиславові подарилося створити Церкву котра била незалежна і од Церкви, яка била під впливом держави Франків як і незалежна од візантійской Церкви. Церква тотя безпосередньо підлігала Римові та папі. Створено епархію іменувану паноньском, яку очолив Мефодій. По році гмерат Мефодій, а недовго ціж князь Ростислав. Його наступник Святополк I юж не за барз підтримував тоту «слов'янську» Церкву. Бракувало ціж такого человека в святости як Мефодій, котрий би підтримав його думаня та навчаня. Такшто по смерті святаго Мефодія перевагу почав мати західній обряд на векшости території Великоморавской дер-

жави. Але так не сталося на наших землях, бо гев тоту східну слов'янську Церкву вратувало і зміцніло Хрещеня Київской Руси. Сьліди той же Церкви археологи в Польщі однайдуот гнеска навіт в Кракові. Такшто вплив навчаня і христинізації Кирила і Мефодія бив географічні дост далекий. Політика західной Церкви не била прихильна староцерковній мові. Дуже монахів і святих з той Церкви било вигнаних з Морав. Частина з них пішла до Болгарії де прилучилися до візантійской болгарской православной Церкви.

До той «слов'янської» східной Церкви належав власне і святий Прокіп. Вив женатий і мав сина Еммермана, але з часом став монахом та зачав жити як пустельник. Мешкав ціж в монастирі венедиктинів в місті Бревнове, а потім в печері в Далейх недалеко Іноніц.

Переписувал там кирилицьом святи книги. Пізніше перейшов до долини Сазави, де як аскет працював при вирубуваню ліса. З того часу дійшла до наших часів легенда о Прокопі, в якій він орав землю плугом, а до плуга запрягнув чорта, якого поганяв крестом. Прокіп збудував монастир, в яким штотоді вєще монахів находило своє покліканя до нашого життя. Сазавский монастир прийняв науку святаго Венедикта з західной Церкви, та богослужіння билі правлени в старослов'янській мові і підтримувалася староцерковна традиція. Адже святий Прокіп поєднувал дві Церкви - «слов'янську» та «західну».

Святий Прокіп, як скоріше єм згадав, гмер 25 марця-березня 1053 рока в Сазаві. Святого Прокопа вважают за автора переписаного Євангелія, так званог Євангелія з Реїмс - бо перевезеного власні з Сазави до Реїмс у Франції. На тото Євангеліє присігали французки царі, подібні як на Євангеліє, яке привезла до Франції королева Анна - дівка київского князя Ярослава Мудрого, названого «тєсьцьом Європи».

Прокіп став святим 2 червня 1204 рока за понтифікату папи Інноцентія I. Бив то перший чех канонізований през самого папу. В 1804 році папа Пюс VII підтвердив канонізацію Прокопа. В 1588 році мощи святаго Прокопа перевезено до Праги, до костела Вшитких Святих.

А тепер кус о другим святим Прокопі.

Велькомученик Прокіп народився в III столітті в Єрусалимі, а гмер 8 червня 303 рока. Він є святим східной і західной Церкви. Прокіп походив з відомой римской родини, котра жила в Єрусалимі. Його няньо Христофор

быв християнином, а мати Теодозія поганком. Скоро помер тато та вихованям Прокопа зайнялася мати, яка старалася о барз добру освіту сина. По школі почав службу у цісаря Діоклеціяна, де скоро авансував. В 303 році цісар визначив його проконсульом в Александрії, штоби Прокіп пересьлідував християн. Колі бив в дорозі до Александрії почув слова від Бога. Подібні як сьвятий Павло перемінив себе і своє життя. В Александрії Прокіп не лем не пересьлідував християн, але почав спротивлятися поганській вірі. През донос своей мами Теодозії бив увязнений і підданий тортурам. На тортурах в болях вказав велику любов до Бога. Його віра на вернула на християнство барз дуже люди, медже нима і маму Прокопа. На розказ цісаря Діоклеціяна вояки стяли

Прокопову голову в 303 році.

Тих двох сьвятих є для нас прикладом віри, відваги та мудрости. Їх шлях життя єднає ся з нашою історією та східним християнством. Може сьвятий Прокіп з Сазави є нам ближший бо сьвідчит о тім, што і ми од віків жили зме в Карпатах, де наши предки дуже скоріше прийняли християнство. Але і сьвятий Прокіп Єрусалимський є для нас важливий, бо вказує силу віри і прощення – бо знав простити рідній мамі, яка передала го в руки цісарских вояків.

Не забивайме того імена, а колі будете іщи в Празі, а так дуже з нас там їздит, відвідайте костел Вшитких Сьвятих, де найдете мощи сьвятого Прокопа.

-----●-----

Того рока свій ювілей 65 років од дня народження сьвяткують отець Анатолій Дуда-Квасняк – для багатьох перший і «головний» душпастир лемків греко-католиків в Україні. Людина-символ, человек який все стоїт на сторожі лемківського, навчає, повчає, пригадує, а кед можна – то і радо похвалит.

О. Анатолій вродилися 25 вересня 1955 рока

До 65-ліття

хіротонії. Потім, як скінчилася люта комінстична влада, подарилося і доповнити науку в Духовнім інституті в Івано-Франківську. Крім праці сьвященника, отець Анатолій не боялися тіж взяти в руки лопату чи васервагу. Таким чином били причетни до зведення в Україні двох так званих «лемківских» хра-

о. Анатолій Дуда-Квасняк

мів – во Львові і Івано-Франківську. Тоту назву треба писати в лапках, бо не лем зовнішньо тоти храми виглядають як стародавни церкви на нашій рідній Лемківщині. Обі церкви сут тіж, а може і передо шитким, місцьом яке кличе ку собі лемківську громаду, гуртує ей, допомагає пізнавати рідне і зберігати го для наступних поколінь.

То не шитко, кед іде о суспільну працю отця Анатолія. Отож треба згадати, же берут активну участь в діяльності багатьох лемківских організацій. Підтримують молодих і старших в їх любови до рідного. Но і намагаються прийти на кожную ватру, де би лемки ей не організували. А і дуже ватр і нічих подій хибаль не могло би мати місця без отця Анатолія. Як лем прийдут – юж знатя, же будут добрі раїти і оповідати прецікави історії з великою збірки своїх досьвідів. Та будут тіж слухати, бо знають, же мудріст неєдно має джерело.

З нагоди Вашого сьвята приймийте од нас найщиріши побажання.

На многая літа, отче Анатолію!

**Головна управа ОЛ
редакція «Ватри»**

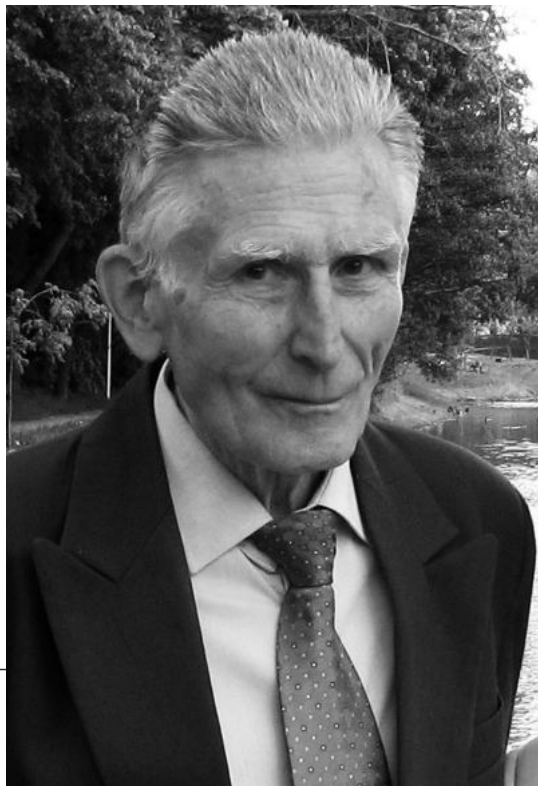

ТЕКСТ
ГРИГОРІЙ
СУХАНИЧ

в місті Монастириська на Тернопільщині, як дітина лемків вигнаних з Криниць. В нелегкі роки комуністичного режиму твердо хотіли зістати греко-католицьким сьвященником, не зважаючи на нелегальність той Церкви. По науці в підпільній семінарії, яка проходила під оком покійних владик Софрона Дмитерка і Павла Василика, отець приступили до сьвященничой

Спомин Павла про батька і спомин брата Романа про покійного Андрія Підлипчак та про перші роки життя на вигнанні

Андрій Підлипчак народився 8 квітня 1933 року в сім'ї Петрини (з роду Ґутер з Баниці) та Михайла Підлипчак (сина Андрія)

в Пантній на Лемківщині.

Мав 6 сестер: Ірину (1935 р. народження, зараз сестра Службениця з іменем Марта), Параску (1941 р. народження), Антоніну (1952 р. народження, зараз с. Арета), Марію (1954 р. народження), Юлію (1956 р. народження, зараз с. Йосифа) і Євгенію (1957 р. народження, зараз с. Єремія) та 5 братів: Йосифа (1937 р. народження), Романа (1943 р. народження), Василя (1946 р. народження, зараз о. Орест), Степана (1949 р. народження, зараз о. Мирослав) і Ярослава (1951 р. народження, помер ще як маленька дитина).

Навесні 1947 року, в неділю, коли люди збиралися йти до Церкви, до хати Підлипчаків в Пантній прийшло військо і заарештувало Миколая і Михайла Підлипчаків забираючи їх до Явожна. Миколая звинуватили в шитті одяжі для партизанів. Побачивши в хаті його брата Михайла - нашого батька, забрали і його з собою. Миколай був самотнім кравцем в Пантній з машиною до шиття і хтось доніс до польських влад, що він шиє одяж партизанам з УПА.

В червні 1947 року всіх мешканців Пантної по-дібно, як і інших сіл Лемківщини і Закерзоння, депортовано на західні землі Польщі. В часі депортації на збірній станції Загоряни (біля Горлиць) та на станціях по дорозі на захід, Андрій з Йосифом займалися підготовленням паші для нашої та дідової худоби, що їхала з нами у вагоні.

Після прибуття вигнанців до села Ярогнєвіце, віддаленого 15 км від Зеленої Гори (у цьому ж селі ми похоронили на початку серпня 2020 р. Андрія, при гробах наших дідів, батьків і стрижа Миколая), Андрій з Іриною, Йосифом і мамою наймалися до роботи у місцевих селян за страву.

Я пам'ятаю, як не один раз, всіх нас шестеро дітей були голодні, а мама з плачем казала, що поляки їй говорили: «Idź do lasu, gdzie był twój mąż, po jedzenie dla dzieci.»

Після повороту батька з Явожна в 1948 р.,

Андрій зачав від 1950 р. роботу в Зеленій Горі, у вагеновиробничій фабриці «Засталь», а вечорами вчився, здобуваючи середню освіту. В селі Ярогнєвіце керівник початкової школи був дуже неприхильний лемкам. В цьому селі і сусідньому було кільканадцять наших дітей, що ходили до початкової школи. В перші роки після депортації керівник казав нашим дітям сидати в лавках задом до таблиці. Він перестав це робити після численних скарг батьків.

У 1956 – 57 роках, коли в Польщі дещо полегшало під політичним оглядом і українці, в тому числі лемки, почали домагатися своїх прав, вже 24 річний Андрій включився активно в організацію релігійного і суспільно – культурного життя. Він майже ціле своє життя був активним суспільним діячем. Разом з Михайлом Ковальським організував суспільне й культурне життя нашої зеленогірської громади. Дбав, щоб громада читала «Наше Слово», «Ватру» і «Благовіст» (збирав на це гроші і передплачував для всіх) та інші українські книжки й часописи. Багато років був головою УСКТ, членом головної управи УСКТ, а пізніше ОУП та Об'єднання лемків. Він допомагав організувати навчання української мови для дітей та заохочував батьків, щоб посилали своїх дітей на науку. Намовляв і заохочував батьків, щоб вони посилали своїх дітей до лігицького ліцею. Він допомагав активно першим нашим священникам (Михайлу Паславському, Григорію Федоришаку, Ярославові Водоносу та Андрієві Рожаку) у організації греко-католицьких відправ в Зеленій Горі і старався повідомляти вірних про всі справи зв'язані з нашою Церквою. Він був також багато років церковником в зеленогірській церкві.

З огляду на свою активність Андрій був під постійним наглядом комуністичної служби безпеки.

У 1957 році, коли я кінчав початкову школу

в Ярогнєвіцах, новий керівник школи, Міколай Федот (репатріант з Білорусі), що був нам дуже прихильний, повідомив мене, що в Лігниці відкривають ліцей, в якому будуть навчати української мови. Я дуже тим втішився і сказав це батькам, які згодилися, щоби я пішов вчитися до Лігниці. Я тоді вже знав читати й писати українською мовою, чого навчив мене батько і Андрій.

Мене старша сестра завезла на вступні іспити до Лігниці і таким чином від вересня 1957 року я почав навчання в ліцеї у Злоторії, де перенесено наш ліцей до часу закінчення ремонту будинку на вул. Хойновській в Лігниці. Від січня 1961 року ми вчилися вже в Лігниці і в 1961 році червні я став першим випускником лігницького ліцею (та єдиним, що здавав вступні іспити у 1957 р.), після чого я вибрався на вроцлавську Політехніку, яку закінчив у 1967 році і став інженером електроенергетиком, спеціалістом від забезпечення високовольтних ліній електричних передач. Зачав я роботу у Єленій Горі, звідки по двох роках перенесено мене до найбільшої в Польщі електростанції в Мікуловій біля Згожельця. Там мав я дуже відповідальну працю і по кількох більших аваріях впросилися до мого помешкання двох офіцерів служби безпеки, майор і капітан. По довшій розмові виявилось, що хочуть мене втягнути до співпраці, щоби доносити їм на інших. Я відмовлявся і в кінці категорично не погодився. Тоді сказали мені, що знають про моє походження, і про те що мій батько сидів у Явожні і від цієї пори будуть більш прискіпливо дивитися на мою працю. Я їм сказав, що на роботі всі знають, що я українець (я це вписав в анкеті коли прийняли мене на роботу) і тому я свідомий того, що мушу працювати в три рази краще за кожного поляка, щоби ніхто не мав до мене застережень. Пишу про це, щоби наше молоде покоління ніколи не цуралося свого походження, але навпаки – гордилося ним.

В 1965р. Андрій одружився з Марією Яценік.

Вони мали троє дітей: Анну, Ірину і Павла, дочекалися також двох онуків: Марка і Адріяна. Доньки із сім'ями (в тому і з онуками) живуть зараз у Канаді.

Лігницький ліцей закінчив я, мої брати Василь і Степан, та сестри Марія і Євгенія.

Цей ліцей закінчили пізніше діти Андрія і мої діти: Ярослав, Петро, Дарія та Ірина, а також діти наших двоюрідних брата і сестри. Надіюсь, що туди підуть навчатись також і мої внуки.

Разом наш ліцей закінчило 15 внуків і правнуків нашого діда Андрія Підлипчак, свідомого лемка-українця, який брав уділ в будові церкви преп. Параскевії в Пантній, якій вже 104 років. Він потаємно з товаришами - вночі і через

вікно - внесли і поставили в церкві іконостас, тому що деякі селяни хотіли мати інший. Завдяки навчанню у лігницькому ліцеї і співанні у шкільному хорі ім. Березовського мої і Андрієві сини ведуть тепер спів у зеленогірській греко-католицькій церкві.

Коли наші браття, семінаристи, Орест і Мирослав закінчили духовний семінар у Варшаві та мали приступити до хіротонії в Зеленій Горі - покійний Андрій зайнявся підготовленням всього. В неділю 27 вересня 1975 р. до костела Матері Божої в Зеленій Горі (де тоді правились наші Літургії) з'їхалось на свячення Ореста і Мирослава стільки людей з навколишніх сіл і міст, що заповнили увесь храм. Це була величава подія в житті нашої греко-католицької громади і мабуть багато людей про неї досі пам'ятає.

Після свячень братів Андрій полагодив обід в світлиці робітничих городів фірми «За-сталь», для якої він працював. За ці події він скоро заплатив втратою роботи. Грозило йому навіть ув'язнення і ще декілька років тривали судові процеси проти нього за події зв'язані зі свяченням наших братів. Після цього покійний Андрій ще багато років організував і включався у всі церковні та суспільно – культурні події нашої громади.

З повагою і пошаною

Роман Підлипчак

— • —

Одийшов до вічності

Роман Федина

З великим сумом прийняли зме вістку о тім, же по тяжкій хвороті одийшов до вічності на 75-році життя б. п. Роман Федина, няньо Софії Федини, колишньої голови Світової федерації українських лемківських організацій.

Єднаємся у тих скорботних хвилинах з Софійом і єй родином та висловлюєме щири слова підтримки і співчутя.

Вічная йому пам'ят!

Головна управа Об'єднання лемків

11-12.01.2020 Об'єднання лемків зас організувало колядування в рідних Горах. Колядники веселили люди в Зиндранові (перший раз од 56 років!), Тильові, а по південнім боці Бескида – в селі Бехерів. Шитки зобрани пожертви передали місцевим православним і греко-католицьким парохіям.

21.02.2020 В Криниці одбилосся врочисте відкриття Музею Никифора по ґрунтовнім ремонті. Інакше як двадцет років тому - на тоту подію Об'єднання лемків отримало запрошення. Василь Шлянта, Яцко Ставиский, Андрій Климаш і Михайло Маркович репрезентували Об'єднання лемків. На відкриттю в музеї нияк не було Епіфанія Дровняка лем його заміник «Нікіфор Криніцкі», а раз згадано, же «Нікіфора Криніцкего звано теж Епіфанюшем Дровнякем.»

05.03.2020 В Білянці родина хоронила Штефана Гладика, який помер 3 марця. На похорон прийшло парусот осіб, з близка і далека. Слово владики Паїсія прочитав в церкві о. Андрій Ґрич а прощальне слово посла України в Польщі Андрія Дешиці відчитав біля могили почесний консул України в Перемишлі Олександр Бачик.

07.03.2020 На засіданю Головної управи Об'єднання лемків Штефан Клапик закінчив керування організаційом. Головна управа на нового голову вибрала Григорія Троханівського.

06.04.2020 У Філядельфії помер, народжений 02.10.1924 рока в селі Бальниця біля Санок, бувший філядельфійський митрополит архієпископ Стефан Сулик.

05.05.2020 Глава Української греко-католицької Церкви блаженніший Святослав відзначив ювілей 50 років од дня свого народження.

21.05.2020 Минуло 125 років од народження Епіфанія Дровняка, відомого як Никифор, якому під кінець життя, як ніби то невідомому, надали нову тожність: «Нікіфор Криніцкі». Епіфаній народився в Криниці в домі число 49, бив хрещений в поблизкій греко-католицькій церкві. Хрестив його отець Микола Коропась а нонашками били Андрій Козак і Катерина вдова по Якові Риствею. Епіфаній помер 10.10.1968 р. в санаторії в селі Фолюш в Ясловському повіті. Похоронений в Криниці.

02.06.2020 Померла Текля Шафран з роду Ковальска, народжена в Полянях біля Криниці, жена покійного Петра Шафрана, співзасновника і довголітнього секретара Об'єднання лемків та головного редакто-

ТЕКСТ ВАСИЛЬ ШЛЯНТА

Інфо за лем-часом

з циклю Лемківска хроніка

ра часопису «Ватра».

10.06.2020 В Осьвенцімі по перебудові офіційно віддали до вжитку коляйову стацію. До часу закінчення перебудови від 2017 рока не було можливим помістити пропам'ятной таблиці, яка на стіні при вході є встановлена Об'єднанням лемків на 70-літя вигнання в 1947 році. Узгіднений з Інститутом національної пам'яті та Польськими державними коляями зміст пригадає, же то ту мішано депортуваних і керувано їх в різні місця північно-західніх земель, а спосеред депортуваних заберано люди до концтабору в Явожні.

24.06.2020 В Вільхівці проходив XXX Кермеш. Передачу Радія Ряшів вела редактор Івона Пентак. Ідею і початки кермешу, який став широко відомим, споминали о. митрат Іван Піпка, Василь Шлянта і Наталія Гладик. Виступили Мірко Богонь і Ян Маліш, яки разом з своїма гуртами грали слухачім наши сьпіванки. Акапелла сьпівали тіж вільхівчане. Були телефонічні розмови з Станіславом Криціньським і Ольгом Галабуд - журналістком аудіції «Скриня». Село очима фотографічного апарату малював Роберт Юрчик. А Василь Баволяк родом з Сьвяткови оповідав о весільних традиціях на Лемковині.

02.07.2020 Помер Богдан Гамбаль, діяч і редактор радія ЛЕМ-ФМ. В своїй діяльності барз міцно підтримував окреміст лемківської нації. В Любіні хоронив Його греко-католицький парох о. Богдан Огородник.

Учасники Кермешу в Полянях б. Криниці. 16 липня 2020 р.

16.07.2020 На судових розправах поодиноких осіб о узнання за неважне повітових рішинь о забраню державом власности виселених в операції «Вісла» Державни Ліси твердят, же од п'ятдесятих років двадцетого століття можна ся било старати о зворот майна і же держава вертала ліси. Твердят, же тепер юж за пізно на стараня, бо остаточно тото што забране, хоц би і з порушиньом законів, має юж остати державне - як засіджене.

17.07.2020 В Висові на горі Явір о різних годинах вірні Української Грекокатолицької Церкви і Польской Автокефальной Церкви з участю своїх владик відслужили окремі торжественні богослужиня.

17-19.07.2020 В Ждині Об'єднання лемків організовано 38 Лемківску ватру. На сторінці youtube.com можна обзерати програму зо шитких трьох дни.

1-2.08.2020 В Монастирских Всеукраїнське товариство Лемківщина проводило шторічне свято XXI «Дзвони Лемківщини». З огляду на пандемію в тій події не брали участи глядаче.

14-15.08.2020 Об'єднання лемків Канади організувало і приготувало можливість оглядати в інтернеті XXXV Лемківску ватру.

01.08.2020 В Зеленій Горі помер Андрій Підлипчак - громадський діяч і довголітній голова місцевого гуртка Об'єднання лемків.

15.08.2020 Помер Генрик Вуец - една з визначних осіб польской антикомуністичной опозиції, багаторазовий учасник липневих Ватр в Ждині. Похоронений 24 серпня 2020 р. в Варшаві на цвинтари на військових Повонзках. На похороні Об'єднання лемків репрезентував Олександр Маслей.

22.08.2020 Польске Радіо Краків в рамках програми «Скарби Малопопольскі» робило передачу з курортной місцевости Висова. Наталія Гладик і Василь Шлянта розповіли про Лемківщину і од 1992 р. організовану Об'єднаньом лемків Ватру в Ждині.

26.08.2020 В Осьвенцімі на коляйовий стації на стіні при вході Об'єднання лемків встановило пропам'ятну таблицю на 70-літя вигнання в 1947 році. Отец Адріан Лихач, греко-католицький сотрудник з Кракова, в присутности керівництва Об'єднання лемків посвятив таблицю і одслужив панахиду, а присутни в чест жертв поклали вінки і засвітили свьчки.

11-12.9.2020 Союз русинів-українців Словацкой Республіки, з огляду на пандемію провів в Свиднику Свята культури русинів-українців Словаччини пізніше як звичайно.

12.09.2020 В Горлицях мало місце засідання Головной управи Об'єднання лемків. Підсумовано перших 8 місяци праці в 2020 році та заплановано діяльність в 2021 році – беручи до уваги актуальну пандемію.

13.09.2020 Музей української культури в Свиднику проводив в скансені свою культурну

частину щорічного Свята культури русинів-українців Словаччини.

18.09.2020 В Новиці в осередку «Сарепти» проходила вистава прац учасників курсу іконописаня, який кожного рока організовує парох Криници о. митр. Іван Піпка.

19.09.2020 В віллі Романувка в Криници проходила вистава праць учасників останього курсу іконописаня що проходив на «Сарепті» в Новиці.

23-27.09.2020 В Горлицькім центрі культури від середи до неділі юж шестий раз проходив Фестиваль імені Зигмунта Гаупта, якому початок дала Міска публична бібліотека, Анджей Стасюк і Товариство АЛЬМА-АРТ. Партнером організатора є Об'єднання лемків.

27.09.2020 В віку 66 років помер Мечислав Брудняк, бувший голова управи та генеральний директор Фабрики машин гірничих ГЛІНІК в Горлицях. В 1989 р. обраний депутатом Сейму. Працював м.ін. в Комісії маєткових перетворинь. Як депутат брав участ в зустрічах парламентаристів з нашом громадом, організованих іщи Лемківским Комітетом.

Посвячина пропам'ятной таблиці в Осьвенцімі.

Зліва: Укач Гіба, о. Адріан Лихач, Григорій Троханівський

18.10.2020 В шпиталі в Горлицях на 67 році життя помер Станіслав Когут зі Стружів біля Горлиц, довголітній залізничодорожник, діяч профспілки «Солідарність». Від 2005 р. сенатор VI каденції польського парламенту, потім іщи в роках 2007 (VII), 2011 (VIII) і 2015 (IX). Покликав і організував Фундацію помічі неповносправним, яка од 1998 р. помагає численним повертати до здоров'я. Усопший живо цікавився лемківськими справами, постійно підтримував контакт з Об'єднаньом лемків, яке ознайомлювало Го з положиням нашої громади в сучасну пору.

ВАТРА

lem.www - вартат зазріти, послухати...

Центр культури ім. Б.-І. Антоніука в Горлицях:
концерти, виставки, прелекції, презентації;
Бібліотека ім. Василя, Теофіля і Олександра Курилів
www.facebook.com/CKAntonyucz

Свято лемківської культури "Лемківська ватра"
Ждиня, 16-18 липня 2021 р.
www.watradynia.pl; www.lemkounion.pl

Лемківська освітня фундація ім. І. Криницького
<http://lemkoeducationfound.is-great.org>

Радіо „Кермеш” Передачі: неділя 22:30
www.facebook.com/Kermesz

Радіо „Скриня” Передачі: понеділок 18:10
www.radio.rzeszow.pl/audycje

„Лемківська сторінка” www.nasze-slowo.pl

Радіо „Радіо лемко” www.radio-lemko.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 4 у Лігниць

ім. Б.І. Антоніука - www.zso4legnica.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 у Перемишлі

ім. М. Шашкевича - www.szask.edu.pl

Світова федерація українських-лемківських
об'єднань www.sfulo.com

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛ
(в тім часопис **ВАТРА**):

Михайло Маркович, Новиця - 200,-

Сердечно дякуємо всім, які нам
допомагають. Боже заплат!

Редакція **ВАТРИ** Головна управа ОЛ

Передплата ВАТРИ

Ціна одного примірника 3 zł. + 3,30 zł. поштової оплати в Польщі.

Річна передплата 4 x 3 zł. + 13,20 zł. (кошти пересилки) = 25,20 zł.

Від закордонної пересилки однієї „Ватри” поштова оплата - 13 zł.

Річна закордонна передплата 4 x 3 zł. + 52,00 zł. (кошти пересилки) = 64,00 zł.

Передплату замовляти за адресою Редакції.

Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków

BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Видає / Wydaje

ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW Zarząd Główny
ul. Jagiełły 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906
www.lemkounion.pl; lemkounion@poczta.onet.pl

ВАТРА
квартальник

Редагує колегія

Анна БУКОВСКА **головний редактор**, Еміль ГОЙСАК **дизайн**
Адам ВЕВ'ЮРКА редактор на Західні Землі e-mail: adamwiew@wp.pl
Григорій СУХАНИЧ, Василь ШЛЯНТА, Наталія ГЛАДИК

Технічне оформлення

„LEBO” Gorlice; Drukarnia „Kwadrat” Nowy Sącz

ADRES REDAKCJI

ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: redakcja.watra@interia.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz korektę językową nadesłanych tekstów.
Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

На півночі Польщі є таке містечко, яке зовуть «Тшцянка». В його околиці в 1947 р. в рамках акції «Вісла» виселено 1437 осіб.

«Там на Лемковині...» у Тшцянці

Понад 1200 походило з західної Лемківщини. Від кількох років тут організовані різні культурні заходи, котрим присвячують увагу виселеним і пригадують про зелені, рідні Бескиди. В суботу 29 серпня 2020 року в парку в Тшцянці мав місце концерт – Літо з фольклором: «Там на Лемковині». Організаторами того концерту були: Греко-католицька парафія з Валча, котра має на старунку греко-католицької родини з Тшцянки та Музей Наднотецької землі в Тшцянці. На початку вшитих зібраних привітала директор Музею – пані Ельжбета Вісьницька. На сцену запросила тіж бургомайстра Тшцянки Христофора Яворського та пароху греко-католицької парафії з Валча о. д-ра Аркадія Троханівського, котрий попровів далше той концерт. Виступили ансамблі: «Коханий спів» з Колобжегу і Лемківський ансамбль пісні і танцю «Кичера»

Лемківський ансамбль пісні і танцю «Кичера»

Вшитим любився тіж майстер-класи з лемківського танцю. Тоді науку організував керівник ансамблю «Кичера» – пан Юрко Старинський. Охочи могли тіж купити лемківські книжки.

Тот захід мав місце завдяки допомозі Міністерства культури та національної спадщини, Музею в Тшцянці і греко-католицької парафії з Валча.

За останні роки то юж другий концерт а четверта подія, яка мала місце в Тшцянці. Вартат повісти, же в 2017 році організувано виставу присвячену 70-тим роковинам акції «Вісла», а в 2018 році виставу церковних деревляних мініатур, яких автором є пан Михайло Вархал з Лігниць. Зас в 2019 році мав місце перший концерт: «Заграйте мі гушлі, заграйте мі басы».

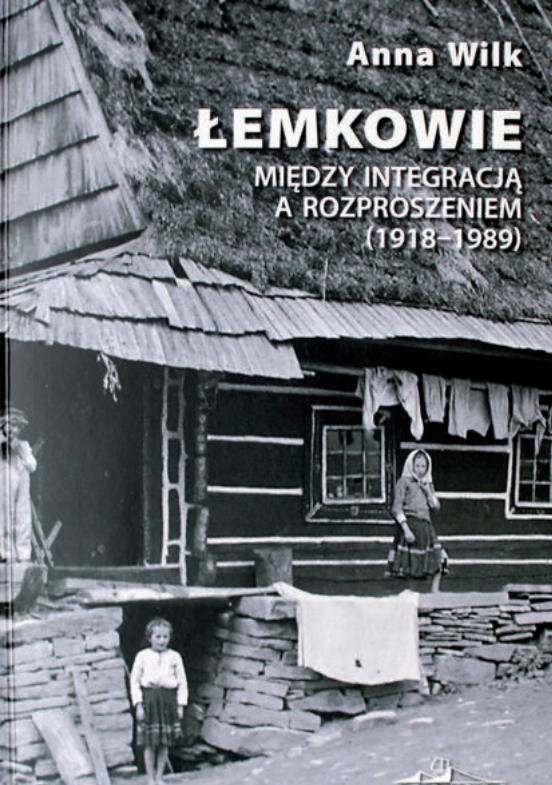
На кінець тогорічного концерту ансамбль «Троянда» заспівав присутнім лемківське багатолітство, а по-лемківськи подякував вшитим о. д-р Аркадій Троханівський. Має надію, же подібний концерт організує юж наступного року, жеби донести Лемковину до серця кожного лемка. Вшитим ансамблям барз

красні дякую, як і вшитим особам, котрі були заангажовані при організації нашого концерту. Особливу подяку керую до пані Анни Шимашек з Тшцянки, котра координувала цілий проект.

Олександра Буковська, Славомір Старинський

з Лігниць. Виступили тіж «Кучерики» з Горлиць, а на кінець «Троянда» з Ярошівки. Співання з лемківським культуром тривало вже як 4 години, а концерт оглядало 200 осіб. При нагоді концерту відбулися тіж майстер-класи з вишивання. Свої праці показала пані Ірина Оліярчик з Валча.

Anna Wilk, **Łemkowie. Między integracją a rozproszeniem** (1918-1989), Warszawa 2019, 422 s.

Kwestia tożsamości i przynależności narodowej ludności łemkowskiej jest jednym z najistotniejszych problemów historii tej grupy etnicznej. Rzetelne badania i naukowe dysputy przeplatają się z ideologicznymi sporami i teoriami kwalifikującymi tę społeczność do konkretnych narodów. Pomimo bogatej literatury przedmiotu, wciąż część z publikacji przedstawia zidealizowane i zmitologizowane narracje, które do dzisiaj mają wpływ na omawianą grupę etniczną [...]. Niniejsza książka nie koncentruje się na kategorii tożsamości. Jest próbą uchwycenia procesów historycznych i najważniejszych wydarzeń w dziejach tej ludności, które rzutowały na rozwój wspólnoty, by w końcu doprowadzić do dezintegracji i rozproszenia. Za tło posłużyły losy narodu ukraińskiego, z którymi historia ludności łemkowskiej jest nierozdzielnie spleciona. (Ze Wstępu)

M. Gabło, **Olchowiec łemków utracony**, Sierca 2020, 564 s.

Вільхівец дочекався великої публікації – споминів свого корінного мешканця, довголітнього голови гуртка ОЛ Миколая Габлі. Читаче однайдут в книжці інформації о історії села, щоденним життю, шкільництві, часах війни, вигнанню і поверненнях, о життю релігійним, звичаях і святах, культурним одродженням по 1989 р. Книжка гарді видана і багато ілюструвана. Во вступі автор пише: «Хыбаль найважнійшом причыном написаня тых спогадів є бажаня лишити слід о моїй рідній землі – чудовій, гірській місцевости в Низким Бескиді. Ціле

з мойой полицки

жытя мешкам в Вільхівці. Доокола розлігаються мальовничы верхи: Діл, Кыяш, Курий Вирх, Рубань, Яровиска і Опасанці. В самій середині, як біблійний ангел при брамі раю, высочіє Горб. През Вільхівец, село, котре колиси лічило 89 хыж і іщи більше родин, а гнеска лем 16 і може лем дев'яту частину колишніх мешканців, течут потоки Вільхівчик і Вільшня. З-за гори Чело выпливат потік Розтока і мяят підніжя гори Добанці, де стоїт моя хыжа».

Шкода, же видавництво згодилося на публікацію спогадів лем по-польскы, а і невеликы фрагменты лемківскы видавництво не подало живом вільхівецком бесідом пана Миколая, лем не знати чом перетлумачило на „literacki język łemkowski”.

О. Слободян-Ксенич, А. Ксенич, **Забавы з віршом**, Зелена Гора 2020, 80 с.

Кольорова книжочка для діти, в котрій Авторы зобрали коротки вершыки, римуванки, лічилки, які пам'ятают з дитинства, переказаны през старше покоління. Є гев і народна поезія, і авторска з ілюстраціями Арети Федак. Авторы керуют свою публікацію до наймолодшых, жебы не забыли они бесіди своїх предків, а претіж читаня з мамом чи бабом – то може быти правдива забава! Як хтоси не чує ся певні в кирилиці – то однайде тіж запис латинком, котрий може заохотити і помочы навчитися і букв, і самой бесіди.

